

ЕМОЦІЙНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВОДІЯ

Вступка Ю.Р.

Науковий керівник – Прасоленко О.В., канд. техн. наук, доцент

Е.В. Гаврилов вважає, що у випадку автоматичного виконання дій по керуванню автомобілем емоції виступають у ролі внутрішнього сигналу («пеленга»), що дозволяє водієві миттєво, без участі свідомості, оцінити власний стан і побудувати доцільний комплекс впливів на керуючу систему автомобіля. На основі емоцій контролюється й простежується весь хід керуючих рухів і оцінюється їхній результат. Цей контроль здійснюється за допомогою ознак емоційної напруги. Емоції – найпростіша форма психічного відбиття об'єктивних відносин між потребами людини, предметами і явищами середовища. Емоції виконують дві основні функції, компенсують відсутні в цей момент знання та сигналізують про стан організму. Емоційна активація приводить до ряду периферичних зовнішніх і внутрішніх проявів емоцій: збліднення або почервоніння шкіри, збільшення потовиділення, частішого серцебиття, зміна температури й електропровідності шкіри й т.д. Цими проявами характеризують зрушення нервової напруги.

С.Л. Рубінштейн вважає, що емоція є психічним відображенням актуального стану потреби. Автор пов'язує зв'язок емоції з потребою. О.М. Леонтьєв пов'язує емоції з поняттям діяльність. Діяльність виділяється по мотиву, складові її дії підпорядковані цілям, тобто водій під час руху виконує цілеспрямовану діяльність. Сенс дії є усвідомлення (розуміння) стратегії і тактики поведінки за кермом. Розуміння дій водія утворюється шляхом відношення мотиву до мети. Мотиви виконуючи свої функції утворюють смисли. Мотиви утворюють смисли, навіть тоді, коли вони не усвідомлюються. Наприклад, коли водій виконав певну дію, сам потім може сподіватись в необхідності певного маневру чи обгону. Відображення мотивів проявляється у формі емоцій. При цьому, потреба спонукає до дій з використанням мотиву. Мотив – афективно закріплений предмет потреби, який направляє діяльність водія. Потреби представлені в психічному стані у виді емоцій і усвідомлюються водієм за рахунок емоційної напруги. Оже, потреба і мотив формують емоції водія.

Найбільш визнаним індикатором емоцій є падіння опору шкіри водія чи навпаки збільшення електропровідності (рис. 1.).

Зміни емоційного напруження (зсув рівня шкірно-гальванічної реакції) викликаються додатковою інформацією, наприклад появою

зустрічного автомобіля, пішохода, що переходить дорогу і ін. На записі це відбивається появою нової хвилі (рис.1).

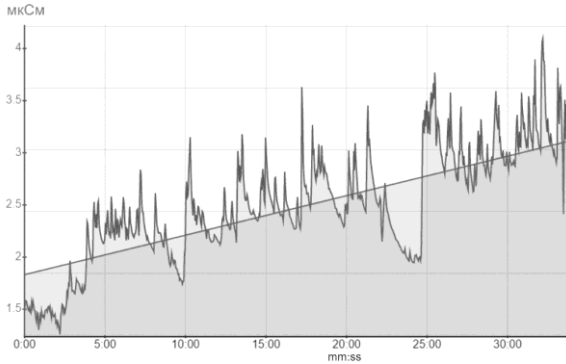

Рисунок 1 – Зміна емоційного напруження водія при взаємодії з факторами дорожнього руху

Емоційні і сенсорна стимуляції водія викликають вироблення поту. В результаті стимуляції, кількість поту проходячи з потових залоз руки збільшується і таким чином шкіра має більшу електропровідність (μS – мікросіменс). За виділення поту відповідає симпатична нервова система. Організм виділяє гормони норадреналіну і адреналіну, ці гормони зв'язуються з блокаторами на периферичних тканинах, що призводить до розширення зіниць, підвищення частоти серцевих скорочень, кров'яного тиску і дихання. У людини є кілька мільйонів потових залоз, які знаходяться в середньому шарі шкіри. Є цілий ряд областей в організмі з високою концентрацією потових залоз такі як лоб, долоні рук і підощви ніг. При дослідженні використовують долоні для зняття параметрів електропровідності шкіри водія. Дослідження впливу елементів дорожньої обстановки на емоційний стан водія дозволить розробити заходи щодо зниження емоційного навантаження та підвищення ефективності трудової діяльності водія.